

Neveser Kökdeş Bestelerinden Seçilmiş Şarkıların Ses İcracılığında Değerlendirilmesi¹

Serap Duran Subatan²

Özet

Ses icracılığı çağdaş eğitim programları kapsamında yer alan bir bilim dalıdır. Sanat kurumlarının müzik dalları programlarında yapılan bireysel ve toplu ses icracılığı uygulama çalışmalarında, yerel ve evrensel şarkılar yorumlanmaktadır. Seçilen şarkıların sanatsal değeri ve bestecilerinin yaklaşımları, müzik bilimleri alanı ve müzik tarihi açılarından ele alınırken, bu şarkıların seslendirilmesinde kullanılan ses icra türleri ve şekilleri kapsamında ele alınmaktadır. Günümüzde, ulaşılmış olan uluslararası üst düzey ses icra tekniklerinin yanı sıra birey ve toplumların kültürel biçimlenmeleri doğrultusunda çok çeşitli şarkı söyleme biçimleri izlenmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Türk bestecilerinden Neveser KÖKDEŞ' in şarkılarından seçilmiş örneklerinin ses icracılığında incelenerek, “Ulusal ve Uluslararası” yönden değerlendirilmesi hususlarını gündeme getirmektir. Bu çalışma konusu seçilirken, Müzik Sanatının bilimsel temelleriyle ilgilenen “Müzik Bilimi” ile “Ses İcracılığı” alanlarında olan ilişkilerinin incelenmesiyle özgün bir değer taşımasına özen gösterilmiştir. Bu amaç kapsamında seçilen eserlerin, repertuvar derslerine kazandırmadaki hedef davranışların gerçekleştirilmesine ve bu bağlamda ilgili repertuarın zenginleştirilmesine katkı sağlamaktır. Bu çalışma ile Türk Müziği bestecilerinin sözlü eserlerinin icracılıktaki evrensel boyutu kapsamında değerlendirilebileceği hususunun önemini ortaya çıkarmaktadır.

Müzik Tarihimiz ve bestecilerimiz açısından bakıldığı zaman, Neveser KÖKDEŞ bir kadın besteci olarak eserlerinde yansıttığı müzikal ve teknik

- 1 DÜRAN, S. (Haziran 2012). Neveser Kökdeş' in Şarkılarının Ses Eğitimi Disiplini Kapsamında İncelenmesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, (Bu çalışma yazarın yüksek lisans tezinin bir bölümüdür)
- 2 Dr. Öğr. Üyesi Serap DÜRAN SUBATAN, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Anabilim Dalı, duran.se@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-5331-2732>.

 zellikleri ile ele alınmıştır. Bu bağlamda “şarkı Söyleme Sanatının” disiplinler arası özellikler taşıyan bir müzik etkinliği olması ile birlikte, Neveser K  KDEş şarkılarından seçilmiş örneklerin ses icracılığı teknik ve uygulamaları açısından değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışma için gerekli olan veriler, kaynak taraması yoluyla elde edilmiştir.

Sonuc olarak, Neveser K  KDEş eserlerinin ulusal ve uluslararası sanat kurumlarındaki ders programlarında ve eserlerin niteliğini göz önünde bulundurarak ses icracılığında yer alabilecek düzeyde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

1. İnsan Sesi ve Tarihi

İnsan, var oluşundan bugüne kadar yaşantısının her döneminde, her anında sesini sürekli olarak kullanmış, bütün yaşamsal gereksinimlerini ve duygularını çıkardığı seslerle ifade etmeye çalışmıştır. Sesini fark ederek çıkardığı belli-belirsiz seslerle iletişimini kurmaya çalışırken diğer taraftan da duygularını anlatmak için tekrarladığı küçük ritimli seslerle bilmeden kendi müziğini yaratmaya ve şarkı söylemeye ve başlamıştır. Geçmişten günümüze kadar gelen bu süreçte toplumların kültürleri oluşurken müzik sanatı da bu kapsamda gelişmiş, çalgı türleri, seslendirme teknikleri ve müzik türlerinin yanında, insan sesi de doğal bir müzik aleti “algı” olarak kabul edilmiş; şarkı söyleme teknikleri oluşmuştur. Bu bağlamda şarkı söyleme etkinliğinin müzikal ve teknik boyutları, toplumların kültürel yapıları doğrultusunda müzik sanatları ve özellikle de konuştukları “dil” ile yakından ilgili olarak gelişmiştir (Duran, 2012,s.1)

Dil ve Müzik, kültürü oluşturan  gelerdendir. İnsan sesinin kullanımı, konuşma ve şarkı söyleme biçimleri, toplum yapısına ve kültürüne göre değişiklikler gösterir. Kültürel farklılıklardan kaynaklanan farklı şarkı söyleme biçimlerine bilim ve sanat açılarından bakıldığı zaman, bazı ortak temelerde buluştukları görülmektedir. Müzik icr sında karşımıza çıkan en temel ögeler insan sesi ve algılardır. Genel olarak müzikal sesler üretmek için yaratılmış ya da uyarlanmış aletlere ‘algı’ (musical instrument) denmektedir. İnsanlık tarihinin gelişiminde çalgı kullanımının ne zaman ve ne şekilde başladığı tam olarak bilinmese de, insanog lunun ilk çalgı kullanımını korunma, avlanma, doğayı taklit ve iletişim kurma çabalarıyla, kendi sesi başta olmak üzere kemik, ağaç ve taş parçalarını kullanarak gerçekleştirdiği düşünülmektedir. Bu bağlamda insanın en eski çağlardan bu yana belki de en kolay ulaşabildiği enstrüman olan kendi sesi, kültürlerin yapısına bağlı olarak çok farklı ses müziği türlerinin ve icr  biçimlerinin ortaya çıkmasına önemli bir zemin oluşturmuştur (Duran, S., Türkel Oter, S., & Ok,  ., 2021: 74).

Müzik tarihinde “İnsan Sesi” için yazılan müzikler arasında Opera, en zengin ve kapsamlı çalışma olarak yer almakta, opera içeriğinde yer alan solo ve koro eserlerinin seslendirilmesinde sanatsal niteliklere önem verilmektedir. Operanın ilk ortaya çıktığı zamanlarda Osmanlı İmparatorluğu’nda opera benzeri müzikli sahne gösterilerinin yapıldığı, ancak ses eğitiminin ilk defa Dâr-ül Elhan’da verildiği bilinmektedir (Duran, 2012: 2).

Osmanlı’nın son dönemlerinden Cumhuriyet’in ilanına kadar o dönem bestecileri, Avrupa’dan gelen ve zamanın ünlü solist ve bestecileri ile etkileşim halinde olmuşlar, yeni oluşturulan bandolar, gruplar, orkestralar, solistler için makamsal müziğin dışında operalar, operetler, polkalar, marşlar, tangolar, valsler, üvertürler bestelemişlerdir. Bu etkileşim ve çok seslilik çalışmaları üzerine Gedikli (1998)”Yüzyıllarca tek sesli olarak varlığım sürdüren Türk sanat müziğine çok seslilik eğilimi de yine Avrupa müziğinden geçmiştir. 19.yüzyılda Avrupa kökenli müzikçiler ile 20.yüzyılın başlarında Türk müzikçilerin yaptığı İlk çok sesli çalışmalar, genellikle yüzeyseldi “ diyerek konuya dikkat çekmektedir (Ece, A. S. 2016: 29).

Çok sesli müzik teknikleri İle yazan İlk bestecilerimiz 19. yüzyılın omlarında yapıtlar üretmeye başlamışlardır. Bir yanda Muzıka-i Humayün’da velileri ciddi eğitim, öte yanda İstanbul’a gelen toplulukların kazandırdığı bilgi ve görgü, onlara çok sesli müzik parçaları yazmanın ulaşılabilecek bir hedef olduğunu göstermiştir (Say, 1998). İçlerinde Fransa ve İtalya’da eğitim almış olanlarla birlikte, solfej, kuram, armoni, form bilgisi, orkestrasyon ve çalgı eğitiminden geçen diğer bestecilerimiz Say’a (1998) göre, kendilerini bütünüyle yaratıcılığa adanmış profesyonel besteciler değil, orkestra şefi ya da koro yönetmeni olarak, beste denemelerine girişmiş yetenekli müzikçilerdir.” (Ece, A. S. 2016: 29).

Müzik bilimi bakış açısı ile Türk Müziği Bestecilerinin insan sesi için yazdıkları eserleri, nitelik anlamında inceleyerek sanat kurumlarına kazandırmak ve tanıtmak için önemini gündeme getirmek düşüncesi ile incelenmiştir.

2. Neveser KÖKDEŞ

Neveser KÖKDEŞ, “1904’te Yunanistan sınırları içerisinde olan Drama’ da dünyaya gelmiştir” (Sözer; 1986: 415). Daha sonra İstanbul’a yerleşen ailede aynı baba ve üç anneden doğmuş olan sekiz kardeşten biridir. Bestecimiz KÖKDEŞ, Seniha Dilber Hanımın ve “Başmabeyinci Hurşid Bey’in kızı”; Ünlü operet bestecisi “Muhlis Sabahattin EZGİ’nin de kız kardeşidir” (Özalp;1986:160). “Varlıklı bir ailenin kızı olan Neveser Hanım, 16 yaşında iken topçu subayı Mehmet Ali Üsküdarlı ile evlenmiştir. Adnan (1926) adlı

oğlu vardır ancak, evliliği çok kısa sürmüştür. Henüz ikinci yılında eşinin Çanakale Savaşında şehit düşmesi neticesinde bir yaşındaki oğlu Adnan ile baş başa hayatını devam ettirmiştir” ( ztuna; 1999: 461).

“Eşinin şehit olması ile ekonomik sıkıntılara girmiş, bu sıkıntı yüzünden içine kapanmış ve sinir hastası olmuştur. 35 yaşlarında geçirdiği yüz felci nedeniyle yüzünün sağ tarafını kullanamaz olması da onu büsbütün üzmüştür. Hayatının son yıllarını Moda’ da yalnız başına geçirmiş, 1962 yılının 7 Temmuz günü Kadıköy’deki evinde geçirdiği kalp krizi sonucu 58 yaşında vefat etmiştir. Cenazesi ertesini gün İstanbul Üsküdar’da Karacaahmet Mezarlığı’ndaki aile mezarlığında toprağa verilmiştir. Acı çeken ama hiçbir şeyden de taviz vermeyen bir İstanbul Hanımefendi’sidir” (Yener; www.musikiklavuzu.com sitesinden tarih 30 Nisan 2011, Saat: 20.50).

2.1. Sanat Hayatı

Müzik sevgisini amatör bir müzisyen olan babasından alan Neveser KöKDEş müziğe genç yaşta başlamıştır. “İlkokuldan sonra orta öğrenimini İstanbul’da Notre Dame De Sion’da alarak piyano almayı ve Fransızca’yı öğrenmiştir. Sesi de güzel olduğu için hem piyano çalmış hem de şarkı söylemiş, ağabeyinin desteği ile müzik çalışmalarını ilerletmiştir. Besteciliğe henüz 12 yaşında Polkalar besteleyerek adımı atmış, geleneksel müzik kurallarına bağlı kalmadan eserler bestelemiştir” (Say;1985:749). “Geleneksel kurallara uymayan ve kendine özgü besteleme tekniği ile eserler veren Neveser KöKDEş’ in eserleri için Mes’ud Cemil “Neveser Musikisi” demiştir. Birçok şarkı; fantezi, k eke, zeybek, oyun havası gibi canlı, coşkulu yapıtlar besteleyen besteci, kendi ifadesine göre 14 yaşından (1918) itibaren binden fazla eser bestelemiştir” ( zalp; 1986:160).

“İstanbul Radyosu’nda bir süre tanbur sanatçısı olarak da çalışmış ama radyoda aradığı ortamı bir türlü bulamamış, ağabeyi Sabahattin bey’in operet temsillerinde piyano çalmış ve ona ait bazı operet şarkılarını taş plaklara okumuştur.

Neveser KöKDEş, zamanının en popüler dergisi olan Radyo  lemi’nde (26 Mart 1953) yayınlanan bir röportajında şunları söylemektedir:

“Fes - mes devri geçti, niçin musikimizde inkıl bı hazmetmiyoruz. Dede’ler ve Rahmi Bey’lerin bile zaman zaman Türk musikisinde inkıl p yapmak üzere harekete geçtikleri görülmüş, fakat fes’ in altındaki zihniyet karşısında daha fazla cesaret edememişlerdir. Yani herkes bilir ki Dede’nin valsleri vardır. Benim ‘aman’ larım basit eski tarz ‘aman’lar değildir. Fakat geçenlerde radyoda dinledim bir hanım sanatkarımız bir k ekemdeki ‘aman’ı gazel ‘aman’ ına çevirdi. Bir ‘aman’ çekti ki, ben de aman dedim.

Eserlerimi güzel okuyan sanatkâr Sabite Hanım'dır. Mualla Mukadder de fena değil, fakat Sabite Tur'un sesi, alafranga nağmelere daha çok gidiyor. Bu işten kırk para kazanmıyorum. Üstelik eserlerimi orkestrasyon yaptırmak için cebimden para verdiğim bile oluyor. Bestekârlık bana sıhhatimi, saadetimi, her şeyimi kaybetti. Bütün bu zahmetin ve ıstırapların mükâfatı nedir biliyor musunuz? Bestelerimi tahrif etmek suretiyle harcamak. Halimi görüyorsunuz. Hâlbuki Türk müziğini hudutlarımızın dışına çıkarmış bir sanatkârım. Eserlerim halen Londra ve Paris operalarında çalınıyor" diyen KÖKDEŞ, bestelerini uzun süre saklamış ancak ağabeyi Muhlis Sabahattin'in (13 Şubat 1947) ölümünden sonra ortaya çıkarmıştır. İlk eseri radyoda onun öldüğü gün yayınlanmıştır. Kendi ölümünden sonra eserlerinin yakılmasını vasiyet etmiş olan bestecinin pek çok eseri yakılmış ve böylece de kaybolup gitmiştir. Geleneksel kalıp ve üsluptan farklı olan bu tarzı nedeniyle zamanında birçok eleştiri alsa da döneminde "Tango Şarkılarının Kraliçesi" olarak isimlendirilmiştir" (Yener; www.musikiklavuzu.com sitesinden tarih 30 Nisan 2011, Saat: 20.50)

2.2. Eserleri

Neveser KÖKDEŞ' in "bazı kaynaklara göre 500'den, bazılarına göre ise 1000'den fazla eser bestelediği ileri sürülmekle beraber, elimizde bunların 100 kadarının notası vardır. Eserleri, tango, vals, operet ve şarkı formlarındadır. Şarkılarının çoğu semai usulündedir ve çoğu eserinin güftesini de kendisi yazmıştır" (<http://www.musikiklavuzu.net/?/blog/makaleler/neveser-kokdes> sitesi, 10 Mayıs 2011, saat: 21.40).

Şarkı formundaki ilk bestesi; "Gülüyorsun Güzelim, Gül, Güle Gülmek Yaraşır" isimli şarkıdır. Bestelerini uzun süre saklamış ve ancak ağabeyi Muhlis Sabahattin'in ölümünden sonra ortaya çıkarmıştır.

2.2.1. Neveser KöKDEş' in kendi el yazısı ile Hicazkâr şarkısı:

şarkı: Hicazkâr

Özen

Söz ve Beste:
Neveser Kökdeş

Neveser Kökdeş'in kendi nota yazısı ile Hicazkâr şarkısı.
Ankara Radyosu rahmetli TSM Ses Sanatçısı Yusuf Gül tarafından bana verilmiştir.
Özen  rhan

2.2.Neveser KöKDEş'in Ulaşılabilen şarkıları ve Makamları:

ESER ADI	BESTECİ	MAKAMI
Ey gül-i Rana seni bir g�l diye sevdim	Suat Güngören	Acem Aşiran
Beni g�ld�rmedi bir an bu hayatın elemi	-	Hicaz
Gözümün bebeği canımdan pek çok sevdim seni	Neveser Kökdeş	Hicaz
Gülüyorsun güzelim g�l g�le g�lmek yaraşır	-	Hicaz
N'eylesem k�r etmiyor	Neveser Kökdeş	Hicaz
Seni görmek ister gönlüm	Neveser Kökdeş	Hicaz
Ödemiş bağlarında gözlerim yollarında	-	Hicaz(Suznak)
Alemi g�l zar ederdim kadir olsaydım eğer	Neveser Kökdeş	Hicazkâr
Gönlümün pembe ieği	Neveser Kökdeş	Hicazkâr
G�l dalında �ten bülbülün olsam	Neveser Kökdeş	Hicazkâr
Ruhumda neş hayale daldım	Neveser Kökdeş	Hicazkâr
Rüzgar gibi essin sesin yaşar gönülde ah sesin	Neveser Kökdeş	Hicazkâr (Suznak)
Mest içinde seyre daldım	Neveser Kökdeş	Hisar Buselik
Yüreğin kırık mıdır düşünürsün pek derin	Neveser Kökdeş	Hüseyini
G�l olsam ya sümbül olsam beni koklar mısın?	Neveser Kökdeş	Hüzzam

Unutmam seninle geçen anları		Hüzzam
Yoktur gönlüme senden başka canan	Neveser Kökdeş	Hüzzam
Bakışının esrarı nedir ah bilsem	Neveser Kökdeş	Hüzzam(Müstear)
Bin ıstırap içinde yanıp kavrulur iken		Kürdili Hicazkâr
Bugün biz hep neşeliyiz	Neveser Kökdeş	Kürdili Hicazkâr
Bülbül sus istemem dinlemek	Neveser Kökdeş	Kürdili Hicazkâr
Canandan uzak kaldı gönül	Neveser Kökdeş	Kürdili Hicazkâr
Gönülden gönüle akan aşk gibi	Neveser Kökdeş	Kürdili Hicazkâr
Kim derdi ki aşkımız bir hazin rüya olur	Rifat Ayaydın	Kürdili Hicazkâr
Ne kadar hoştu geçen o günler	Neveser Kökdeş	Kürdili Hicazkâr
Bahar pembe beyaz olur güzeller neşeli olur	Neveser Kökdeş	Mahur
Nasıl incittin ağlattın ruhumu	Neveser Kökdeş	Mahur
Nerdesin özledim ses ver nerdesin		Mahur
Sevda seline kapıldı gönül	Neveser Kökdeş	Mahur
Geldi canan hoş eyledi	Neveser Kökdeş	Mahur (Zavil)
Seni ah anmadan aşkınla yanmadan	Neveser Kökdeş	Neveser
Sırdır senin aşkın bana bir sır-ı ezeldir	Neveser Kökdeş	Neveser
Aşkına bar olma gönül sevmiyorsa seni	Neveser Kökdeş	Nihavend
Bana neler vaat etmiştin hayal imiş meğer	Neveser Kökdeş	Nihavend
Benim vefakâr yârim gül sen		Nihavend
Bir teselli ararım nerede bu acaba	Neveser Kökdeş	Nihavend
Dokununca ellerin ateşten ellerime	Mehmet Ali Akpınar	Nihavend
Gönül bağında gezerken hep seni ararım	Neveser Kökdeş	Nihavend
Hayalimi süslerdi senin güzel gözlerin	Zerrin Germiyanoglu	Nihavend
Hüsranla gönül hep inler	Neveser Kökdeş	Nihavend
İcitme beni cananım mahzun olurum	Neveser Kökdeş	Nihavend
Neden bilmem bu iptila	Neveser Kökdeş	Nihavend
Neden yaktın ne istedin	Neveser Kökdeş	Nihavend
Özledim seni pek özledim	Neveser Kökdeş	Nihavend
Sensiz göremem alemini gözbebeğimsin	Neveser Kökdeş	Nihavend
Sevdikçe seni ömrüm artar ey yar	Neveser Kökdeş	Nihavend
Söyler gönül ah neler	Neveser Kökdeş	Nihavend
Tatlı bir meltem gibi estin gönlüme canan	Necmettin Hunca	Nihavend
Yıllardır bekliyorum bir gün dönersin diye	Necmettin Hunca	Nihavend
Hasretini çektiirme güzel kumrum		Nihavend(Neveser)
Aşk fısıldar sesin bülbül müsün ah nesin	Neveser Kökdeş	Nişaburek
Bade sunsam dideden kalmaz mısın bir nigah	Neveser Kökdeş	Nişaburek
Söyleyemem yar yanında	Neveser Kökdeş	Nişaburek

�zleyişler serzenişler söyleyişler �zden midir?	Neveser Kökdeş	Nişaburek(Rast)
G�l bahçelerinde kızlar...	Neveser Kökdeş	Nişaburek(Zavil)
Emelime ben eriştim	Neveser Kökdeş	Pengah
Artık mümkün müdür sana inanmak	Neveser Kökdeş	Rast
Aşkım güzel cananım güzel	Neveser Kökdeş	Rast
Bilmiyorum kız seni söyle kimsin sen bana	Neveser Kökdeş	Rast
Bir derin uykudadır şimdi gönlüm	Neveser K�kdeş	Rast
Gel y�z�n� g�ster ruhum seni ister	Neveser K�kdeş	Rast
G�zlerinde aşkı buldum	Neveser K�kdeş	Rast
Güzel mevsimdir sonbahar	Neveser K�kdeş	Rast
Hayal ufkunda uçan bin bir renkler	Neveser K�kdeş	Rast
Kimse bilmez kalb-i mahzunum benim	Suat G�ng�ren	Rast
Neyle teskin edeyim ateş-i h�sranımı	Hikmet Aydınalp	Rast
Sevdim seni aşkı anladım	Neveser K�kdeş	Rast
Sevmek seni bir su ise affet g�nahımı ey sevgili	Neveser K�kdeş	Rast
Solma bahar hazan istemem	Neveser K�kdeş	Rast
S�yle bana efsaneler h�lyalara dalayım	Neveser K�kdeş	Rast
G�rd�ğ�m gün tatlı bakışlarını	Neveser K�kdeş	Rast(Pengah)
Sensiz geçen g�nlerim...	Neveser K�kdeş	Saba
Bir emele bin ah eksem	Neveser K�kdeş	Seg�h
Bir ney sesiyle dil nar oldu	Neveser K�kdeş	Seg�h
Ey serv-i naz g�lşene gel handenle handan olayım ben	Güngör Güner	Segâh
Gönlümün baharı bir gün açacak mı aceb	Neveser Kökdeş	Segâh
H�lyalarımın ieği soldu melal içinde	Neveser Kökdeş	Segâh
Kuş olup usam sevgilimin diyarına	Neveser Kökdeş	Segâh
Neden sevdim bilmem neden	Neveser Kökdeş	Segâh
Sen gidersen benim halim nice olur	Neveser Kökdeş	Segâh
Teselligahım oldu en ücra meyhaneler	Alaeddin Nemutlu	Segâh
Sanma seni unuttur	Neveser Kökdeş	Segâh(Müstear)
Söyleyemem sırrımı sana aamam	Neveser Kökdeş	Sultani Yegah
Akasyalar altında	Neveser Kökdeş	Suzinak
Artık duy sesimi ruhumu yakma	Neveser Kökdeş	Suzinak
Gel de güzelim beni sevindir	şadi Kurtuluş	Suzinak
G�lşeninde seyrettim ben g�l renkli çehreni	Neveser Kökdeş	Suzinak
Pek özledim o demleri seninle bu yerleri	Neveser Kökdeş	Suzinak
Seni gördüğüm gün beğendim sevdim	Neveser Kökdeş	Suzinak
Sonsuz acı duydum bu gece	Neveser Kökdeş	Suzinak
Yalvaran gönülle bakıp güzel gözlerine	Saime Ayaz	Suzinak

(3 şubat 2011, TRT Arşivinden alınmıştır)

Yukarıda görülen çeşitli makamlarda bestelenmiş olan bu eserleri seslendirecek olan ses icracılarının, icracılık bilminde yeterli bilgi birikimi ve uygulama deneyimlerine sahip olması, bu seçkin eserlerin gerçek sanatsal değerlerinin ortaya çıkartılabilmesi hususunda büyük bir önem taşımaktadır.

Yener (2011)'in çalışmasında; Neveser KÖKDEŞ' in kendi şarkılarını seslendiren yorumcuları değerlendirdiği ve özellikle Sabite TUR' un yorumunu beğendiği: “Eserlerimi güzel okuyan sanatkar Sabite Hanım’dır. Mualla Mukadder de fena değil, fakat Sabite Tur’un sesi, alafranga nağmelere daha çok gidiyor” ifadesi ile belirttiği görülmüştür. Bu değerlendirme, Neveser KÖKDEŞ' in kendisi de güzel bir sese sahip olan ve şarkı söyleyen bir besteci olması nedeni ile ses eğitimi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Aynı zamanda bu değerlendirme, Türk Müziği şarkılarının seslendirilmesi hususunda ses icracılığı bilim dallarında, Türk Müziği bestecilerinin şarkılarının seslendirilmesinde sıradan seslendirilmelerin yerine nitelikli seslendirilmelerin gerekliliğini vurgulayan bir değerlendirme olmaktadır. Aynı eserde “ Eserlerimi güzel okuyan sanatkar Sabite Hanımdır, Mualla Mukadder’de fena değil, fakat Sabite TUR’ un sesi alafranga nağmelere daha çok gidiyor” ifadesi, Neveser KÖKDEŞ’ in şarkılarında yer verdiği ezgilerin, sıradan seslendirmelerle değil de “alafranga nağmeler” gibi nitelikli seslendirmelerle söylenmesi gerektiği hususuna dikkat çekmektedir. Şarkı Söyleme konusunda müzikal ve teknik nitelikler ise ses icracılığının, bilimsel ve sanatsal temellerinin önemini gündeme getirmektedir. KÖKDEŞ’ in, Sabite TUR un şarkı söyleme biçimini onaylayan bu değerlendirmesi ses icracılığı alanında önemini vurgulamaktadır.

Bu bağlamda çalışmanın bu bölümünde, Türk Müziğinin sözlü eserlerinin seslendirilmesi konusunda çok başarılı bir ses sanatçısı olan Sabite TUR GÜLERMAN’ ın mesleki biçimlenmesi hakkında, kısaca bilgi sunulması uygun görülmüştür.

2.3. Sabite TUR GÜLERMAN: (1927–1989)

“4 Ocak 1927’de babası Hasar TUR’ un görevli olarak bulunduğu Çorum’un Kargı ilçesinde doğdu. Ailesi çok kısa bir süre sonra İstanbul’a yerleşti. Sabite TUR Beyoğlu ortaokulu’nu bitirdi, ilk musiki hocası klarnetçi Salih ORAK’tır. Daha sonra Eyyubî Ali Rıza ŞENGEL le çalıştı; Ondan uzun yıllar ders aldı. Klasik Musiki üslubunu ve repertuarını öğrendi. Ayrıca Selahattin PINAR ile Saadettin KAYNAK’ tan yararlandı. Sabite TUR musiki icrasına radyoda başladı; 1948’de Ankara Radyosu’na girdi, iki buçuk yıl Ankara’da çalıştıktan sonra İstanbul’a geldi. Tepebaşı Gazinosunda da okumaya başladı; bu gazinoda Selahattin PINAR’ la birlikte sahneye

çıktı. Bir yandan da İstanbul Radyosu'nda okuyordu. Radyo ve sahne çalışmalarının dışında 78 ve 45 devirli plaklar doldurdu, 1970'li yıllarda televizyonda da solo konserler verdi. 27 Mayıs 1989'da İstanbul'da öldü. Mezarı Küçükyalı'dadır. Sabite Tür, ses tiyatrosunun kurucularından, tiyatro oyuncusu Rafet GÜLERMAN (1919 -) ile evli idi. Sabite hanım 1950 sonrasının en başarılı hanendelerindendir. Çok kıvrak bir hançeresi vardı. Ses alanı her eseri okuyabilecek kadar genişti; Özellikle sesinin tiz bölgesine çok hâkimdi; Tiz perdelerin kullanıldığı eserleri yerinden, hatta daha da tiz akortlardan okurdu. Sabite hanım klasik ve çağdaş musiki repertuarının en zor eserlerini başarıyla seslendirmiştir. Sabite hanım özellikle klasik eserlerdeki yorumu musiki çevrelerinde çok beğenilmiştir. Kendi döneminde yaşayan bestecilerin eserlerini de başarıyla okumuştur. Aynı zamanda radyonun gerçek yıldızlarından olduğu görülmektedir. Radyo programları onun yurt çapında sevilen bir ses olmasını sağlamıştır. Sabite Tür GÜLERMAN' ın özgeçmiş bilgileri içinde yer alan:

- Çok kıvrak bir hançeresi vardı,
- Ses alanı her eseri okuyabilecek kadar genişti,
- Özellikle sesinin tiz bölgesine çok hâkimdi,
- Tiz perdelerin kullanıldığı eserleri yerinden, hatta daha da tiz akortlardan okurdu,
- Sabite hanım klasik ve çağdaş musiki repertuarının en zor eserlerini başarıyla seslendirmiştir;

Gibi ifadeler, usta bir yorumcu tanımlayan nitelikler arasında görülmektedir. Uluslararası müzik ortamlarında vokal seslendirme tekniği olarak benimsenmiş olan “Bel-Canto” ile de paralellik içermektedir. Bu niteliklere sahip olmak, müzik eğitimi, ses icracılığı ve şarkı söyleme sanatı ile ilgilenen akademisyenler için çok önemli nitelikler olduğu görülmektedir. Bu niteliklerin kazanılabilmesi, doğal şarkı söyleme yeteneğinin kaliteli bir ses eğitimi ile geliştirilmesine bağlıdır. Bu çalışmanın özünü teşkil eden “şarkı söyleme sanatına akademik yaklaşım” doğrultusunda, Türk Müziği sözlü eserlerinin kolay ya da zor şarkı diye ayırt edilmeden, nitelikli yorum teknikleriyle usta müzisyenler tarafından seslendirilmesinin gerekliliği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Çünkü ses icracılığı alanında akademik yaklaşımlarda, uzmanlık eğitime saygı duyulmakta

3. Neveser Kökdeş'in 3 Şarkısının Formal, Armonik, Eşliksel Analiz Olarak İncelenmesi

Kökdeş' in şarkı formunda bestelediği eserleri arasından seçilmiş 3 eser, ses sınırlılıkları, nefes teknikleri, ezgisel yapı, şarkının makamı ve eserlerin besteleme tekniklerinin yanı sıra, ses icracılığında formal ve armonik olarak değerlendirmelerle, icracılık alanında kullanılabilirliği incelenmiştir. Seçilen eserler TRT Repertuar Arşivinden alınmıştır.

3.1. BİRİNCİ ESER

♩ 118 . .

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TÜRK SAN'AT MÜZİĞİ NO:806

RAST ŞARKI

HAYAL UFKUNDA UÇAN BİRBİR RENKLER

MÜZİK: NEVESER KÖKDEŞ

USÛL: SEMÂİ

♩ :

Saz...

HA_ YAL_ UÇ_ KUN_ DA_ U_ ÇAN_ BİL_ BİR_ RENK_ LER

EN_ GİN_ LER_ DE_ EF_ SÂ_ NE_ GÜ_ ZEL_ LİK_ LER

MEH_ TAB_ HA_ ZİN_ DE_ NİZ_ DE_ SİS_ MEL_ TEM_ LER

BA_ NA_ AŞK_ Şİ_ İ_ Rİ_ ŞAR_ Kİ_ Sİ_ SÖY_ LER (S O N)

RÜ_ HUM_ CO_ ŞAR_ AH_ HÜLYA_ LÂ_ RA_ DA_ LAR

U_ NU_ TUL_ MAZ_ O_ TAT_ LI_ HÂ_ Tİ_ RA_ LAR

stuna

HAYAL UFKUNDA UÇAN BİRBİR RENKLER
ENGİNLERDE EFSÂNE GÜZELLİKLER
MEHTAB HAZİN, DENİZDE SİS, MELTEMLER
BANA AŞK ŞİİRİ, ŞARKISI SÖYLER
RÜHÜM COŞAR AH, HÜLYALARA DALAR
UNUTULMAZ O TATLI HATIRALAR
MEHTAB HAZİN, DENİZDE SİS, MELTEMLER
BANA AŞK ŞİİRİ, ŞARKISI SÖYLER

3.1.1. Nefes Tekniklerinin Kullanımı Açısından Değerlendirme

Eserde Kullanılması Gereken Nefes Teknikleri	Bağlı (legato), Bağısız (non legato)
Eserin Ses Sınırları	En Pes Ton La (küçük oktavdaki a) - En tiz Ton La (ikinci oktavdaki a11).
Eserde Kullanılan Nüanslar	Besteci eser üzerinde herhangi bir nüans belirtmemiştir. Eser için bu nüanslar uygun görülmektedir, mf, p, f, crescendo.

3.1.2. Besteleme Teknikleri Açısından Değerlendirme

Eserin Ölçü Sayısı/Temposu	Semai usulünde yazılmış olması nedeniyle, 3/4, 120 olarak değerlendirilmiştir.
Eserin Makamı ve Seyir Özelliği	Rast; Beşlisine Rast dördlüsünün eklenmesiyle yapılmıştır. Durağı Rast (sol) ve güçlüsü-beşli ile dördlünün birleştiği 5. derece olan Neva (re) perdeleridir. Çıkıcıdır. Donanımına si için koma bemolü (Segâh) ve fa için bakıyye diyezi konulur (Öztuna; 2000: 378).
Eserin Formal Yapısı	A B C B
Eserde Geçen Çeşniler/Geçkiler	Herhangi bir çeşni/geçki gözlemlenmemektedir.
Eserin Özgünlüğü	Özgün

3.1.3. Eseri Yorumlama Açısından Değerlendirme

Eserde çok geniş ses aralıkları kullanıldığı için insan sesinin göğüs, orta ve baş registerlerinin kullanımında son derece dikkatli olunmalıdır. Türkçe eserlerin yorumlanmasında vurguların dilimizin özelliklerine uygun olarak yapılması çok büyük önem taşımaktadır. Özellikle sessiz harfleri oluştururken, dil, dişler, dudaklar, damak, çeneler ve şarkı söyleme konusunda rezonatör işlevi üstlenen tüm öğeler doğru ve uyumlu olarak kullanılmalıdır.

Eserin başlangıcında soprano ses sınırlarını zorlayan pes seslerin bulunması nedeni ile göğüs rezonatörlerinin etkin olduğu tonların elde edilmesi gerekmektedir. Ancak yine de ses kalitesinde ince tınların bulunması müzikalite açısından önem taşıdığından kafa rezonatörlerinin işlevi göz ardı edilmemelidir. Mesela eserin meyan kısmında “ mehtab hazin” kelimelerindeki “b” ve “h” harfleri seslendirilirken yumuşak damağın esnek bir şekilde yüksek tutulmasına özen göstermek gerekmektedir.

Ayrıca özellikle meyan kısmında ezgiyi oluşturan tiz tonlarda, teknik denetim için nefes, rezonans ve registerasyon konularında eşgüdümün

sağlanması gerekir. Bu eşgüdümün sağlanmasında ve şarkı seslerinin müzikalitesini olumlu yönde etkilemede “içten bir gülümseme ve doğal bir esneme” yararlı olabilir. Ayrıca bu tiz partileri seslendirirken diyafram nefesine hâkimiyet ve legato söyleme tekniği, şarkı cümlelerinin birbirine bağlantısını kurma hususunda müzikalite açısından önemli bir yere sahiptir.

3.2. İkinci Eser

SEGÂH ŞARKI

Kuş olup uçsam sevgilimin diyarına

7 3 1 5

Sema

Neveser KÖKDEŞ

KUŞ OLUP UÇSAM SEVGİLİMİN DİYARINA

SA. ÇİN. DAN BİR TEL AL SAM TAK. SAM BA. ŞI. MA

SÖY. LE. SEM SEV. Gİ. Mİ KAL. Bİ. Mİ AÇ. SAM O. NA

AŞ. KI. NİN Çİ. ÇE. Gİ. Nİ TAK. SAM BA. ŞI. MA SON

(SAZ - ...)

NAZ. LA. NIR YAL. VA. RIR AH O GÜ. ZEL YÂR

Kuş olup uçsam sevgilimin diyarına
 Sapından bir tel alsam taksam başıma
 Söylesem sevgimi kalbimi açsam ona
 Askının çiçeğini taksam başıma
 Sözleri silemkâr kıskanır beni yakar
 Nazlanır yalvarır ah o güzel yar

3.2.1. Nefes Tekniklerinin Kullanımı Açısından Değerlendirme

Eserde Kullanılan Nefes Teknikleri	Bağlı (legato), bağısız (non legato)
Eserin Ses Sınırları	En Pes Ton Re (birinci oktavdaki d1) - En tiz Ton Sol (ikinci oktavdaki g11).
Eserde Kullanılan Nüanslar	Besteci eser üzerinde herhangi bir nüans belirtmemiştir. Eser için bu nüanslar uygun görülmektedir, mf, p, f, crescendo.

3.2.2. Besteleme Teknikleri Açısından Değerlendirme

Eserin Ölçü Sayısı/Temposu	3/4, 120
Eserin Makamı ve Seyir Özelliği	Segâh, beşlisi ve Hicaz dörtlüsünden oluşur. Donanımına si ve mi koma bemolleri (Segâh ve Dik Hisar) ile fa bakıyye diyezi (evc) konulur. Hicaz dörtlüsünün la bakıyye diyezi (Kürdi), nota içerisinde kullanılır. Durağı Segâh (koma bemollü si), güçlüsü 3. derecesi olan Neva (re) perdeleridir (Öztuna; 2000: 408).
Eserin Formal Yapısı	A B C B
Eserde Geçen Çeşniler/Geçkiler	Herhangi bir çeşni/geçki gözlemlenmemektedir.
Eserin Özgünlüğü	Özgün

3.2.3. Eseri Yorumlama Açısından Değerlendirme

Eserde çok geniş ses aralıkları kullanılmamıştır ve minör karakterli bir eserdir. Fakat ezgisel yapıda farklı rezonatör bölgelerle ilgili olan aynı sesler üzerinde durulduğu için tonlamayı uygun rezonatörlerle yapılması gerekir. Aksi takdirde kolayca ton dışı sesleri vermeye müsait bir eserdir. Bunu engellemek için özellikle baş bölgesinde yer alan rezonatörlerin doğru kullanılması gerekmektedir. Göğüs, orta ve baş rezonatörlerin kullanımında son derece dikkatli olunmalıdır. Daha önce belirttiğimiz gibi Türkçe şarkıların seslendirilmesinde, sözcüklerin dilimizin özgün tınlarını bozmadan telaffuz edilmesi çok büyük önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra vurgulanması gereken sözcüklerin seslendirilmesinde nüanslar da önemli görev üstlenirler. Şarkıların sözleri ile anlatılmak istenilen duygu ve düşüncelerin, daha nitelikli ve müzikal bir yorumla seslendirilmesi ses gürlüğü denetimi ile sağlanmaktadır.

Özellikle sessiz harfleri oluştururken, dil, dişler, dudaklar, damak, çeneler ve şarkı söyleme konusunda rezonatör işlevi üstlenen tüm öğeler

doğru ve uyumlu olarak kullanılmalıdır. Eserin başlangıcında soprano ses sınırlarını zorlamayan sesle başlaması bazı teknik duruşları düşünmemize engel değildir. Ayrıca bizi zorlamayan pes seslerde göğüs ve bizi zorlayan tiz seslerde de baş rezonatörlerinin işlevi göz ardı edilmemelidir. Bestekârimız eserin meyan kısımlarında üçlemeler şeklinde bağlarla tek hecelemeyi sık kullandığı için legato tekniğini bu üçleme bağlarında son derece dikkatli bir şekilde kullanılmalıdır.

Meyan kısmındaki sessiz harflerin girişini son derece yumuşak ve esneme pozisyonunda düşünerek verilmelidir. Hatta özellikle meyan kısmında ezgiyi oluşturan tiz tonlarda, teknik denetim için nefes, rezonans ve registrasyon konularında eşgüdümün sağlanması gerekir. Eseri bir zorlu kılan yeri ise “i” sesli harflerinin tiz notalarda gelmiş olmasıdır. Bu hecelerde tonların doğal ve zorlanmadan çıkması için iç gülümsemeyi ve yumuşak damağı çok iyi açmak gerekmektedir, bunlar göz ardı edilmemesi gereken hususlardır.

3. 3. Üçüncü Eser

0835.1

NIHAVEND
Sevdikce seni ömrüm artar ey yar

SEMÂİ MÜZİK NEVİSER KÖKDEŞ

SEV-DİK - CE SE - Nİ ÖM RÜMAR - TAR EY YAR AŞ KIN DIR BA - NA

GÜ ZE LİM YÂ - Dİ - GÂR BAŞ BA - ŞA KAL - SAK SE - NİN - LE BİR AN

AH DÜK - SEM SA - NA İ - Çİ - Mİ KAL - BİM FE - RAH - LAR HA - YAL

OL - MA - SA AH BU MEŞ - UT GÜN - LER SOL - MA - SA KALP - DE Kİ GÜ ZEL

Çİ - ÇEK - LER

SEVDİKCE SENİ ÖMRÜM ARTAR EY YAR
AŞKINDIR GÜZELİM ADNA YADIGÂR
BAŞBAŞA KALSAK SENİNLE BİR AN
DÜKSEM SANA İÇİMİ KALBİM FERAH LAR
HAYAL OLMASA BU MEŞUT GÜNLER
SOLMASA KALBDEKİ GÜZEL ÇİÇEKLER

3.3.1. Nefes Tekniklerinin Kullanımı Açısından Değerlendirme

Eserde Kullanılan Nefes Teknikleri	Bağlı, bağısız (staccato)
Eserin Ses Sınırları	En Pes Ton Do (birinci oktavdaki c1) - En tiz Ton Sol (ikinci oktavdaki g11).
Eserde Kullanılan Nüanslar	mf, p, f, crescendo

3.3.2. Besteleme Teknikleri Açısından Değerlendirme

Eserin Ölçü Sayısı/ Temposu	3/4, 120
Eserin Makamı ve Seyir Özelliği	Nihavend, İnci ve çıkıcı olan makamın güçlüsü, 5. derecesi Neva (re) perdesidir. Donanımına si ve mi için 2 tane Küçük Mücenneb bemolü (Kürdi ve Nim Hisar) konulur. Yedende kullanılan fa bakıyye diyezi nota içine konur (Öztuna; 2000:300).
Eserin Formal Yapısı	A B C B
Eserde Geçen Çeşniler/ Geçkiler	25, 26, 27 ve 28. ölçülerde Çargâh çeşni gözlemlenmektedir.
Eserin Özgünlüğü	Özgün

3.3.3. Eseri Yorumlama Açısından Değerlendirme

Bestecimizin bu vals tarzında ki eserinde ise göze çarpan, atlamalı seslerle başlaması ve soprano sesini zorlamayan ses aralıklarıyla başlaması dikkat çekmektedir. Bu atlamalı sesleri bağlı - legato bir teknikle seslendirebilmek için eserin başlangıcından itibaren artikülasyon ve boğumlamaların müzikaliteyi olumsuz yönde etkilememesine özen gösterilmeli; bunun içinde çene hareketlerinde rahatlık sağlanmalıdır. Çene hareketlerinde serbestlik ve son derecede doğal bir esneme pozisyonu sağlandığı müddetçe, eserde bulunan atlamalı sesler doğal tınlarına kavuşacaktır. Daha sonra ilerleyen sözcüklerde sıklıkla kullanılan ulamalar ve cümle sonlarındaki geçişler göze çarpmaktadır. Bu sözcükler için gereken fonasyon, artikülasyon ve rezonans uygulamaları sözcüğün anlamına ve Türkçemizin dil bilgisi kurallarına uygun bir doğallıkla gerçekleştirilmeli, ses tonları ilgili tını boşluklarımızda tınlatılmalıdır.

Meyan kısmında “hayal olmasa” cümlesindeki “h” harfi için ağız boşluğumuzun “a” genişliği düşünülerek açılması ve daha iyi tınlayabilmesi

için de “r”  ns z  ile yapılan egzersizlerle elde edilebilen güçlü tonlar gibi düşünülmesi yararlı olabilir. Yine ardından “olmasa”  lamasını da aynı teknik duruşu bozmadan tamamen doğal bir şekilde “s” sessiz harfini yutmadan, ilgili tını boşluklarımızla güzel tınlar yakalayabiliriz. Ayrıca son olarak c mlle bitimlerdeki “r” harflerinin pozisyonları da yine egzersizlerdeki duruşlar düşünülerek daha doğal ve vurgulu bitirilebilir.

4. Bazı Türk Müziği Bestecileri İle Neveser Kökdeş Hakkında Yapılmış Olan Röportajlar

4.1. Prof. Dr. Selahattin İÇLİ

“İstanbul Teknik Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuarı. Öğretim  yesi, İstanbul, Mart 2005”.

“Neveser Kökdeş hanımefendiyi eserleriyle çok yakından takip ettim ve hayranlıkla dinledim. Ağabeyi Muhlis Sabahattin Ezgi, müziğimizde çok önemli bir kişidir. Türk müziğini ve Avrupa müziğini çok iyi özümsemiş ve özellikle bestelerinde yeni ufuklar aan bir üslup sahibi besteciydi. Ben şahsen, kardeşi Neveser Kökdeş’i de, aynı ocaktan feyiz almış bir besteci olarak, çok sevmişimdir. Neveser Hanım da makam ve usulleri kullanış tarzı ile çok özel bir üslubu  rneklemiş, kendine has üslubunu eserlerinde yaşatmış hayranlık ve saygı duyduğum bir bestecidir” (Alptekin; 2005: 27, 28, 30).

4.2. Prof. Dr. Nevzat ATLIğ

“İstanbul Teknik Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuarı. Öğretim  yesi, İstanbul, Mart 2005”

“Neveser KöKDEş, İstanbul’un soylu ailelerine mensup olup, ünlü bestek r Muhlis Sabahattin Bey’in hemşiresi idi. Kendisine has tarzı ile piyano alan, fantezi sayılacak şarkılar besteleyen bir sanatk rdı. Ben kendisini İstanbul Radyosu’nda müzik yayınları şefi ve radyo müdürü olduğum 1954–1958 yılları arasındaki dönemde daha yakından tanıdım. Biraz asabi mizaçlı olduğu için, davranışına tahammül gösterecekleri düşüncesiyle programlarına solist olarak stajyer ses sanatçılarını veriyorduk. Neveser Hanım bu arkadaşlarımızı çalıştırır, aylık programlarını hazırlardı. Bu programlarda kendi şarkıları yer alırdı. Son dönem Türk musikisine fantezi şarkılar hediye ederek bu tür repertuarı zenginleştirmiştir. Musikimize olan hizmeti için Neveser Kökdeş’i saygıyla anmak istiyorum” (Alptekin; 2005: 27, 28, 30).

4.3. Öğr. Gör. Erol SAYAN

“İstanbul Teknik Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı. Öğretim Üyesi, İstanbul, Mart 2005.”

“Rahmetli Neveser KÖKDEŞ, besteci olarak 1951 senesinde “Sevmek seni bir suç ise affet günahımı ey sevgili” mısraları ile başlayan şarkısıyla bizim gönlümüze girmiş ve o şarkıyı Sabite Tür’un sesinden dinlemiş, çok sevmiş, hemen de ezberlemiştik. Ben o zaman ortaokul talebesiydim. Neveser Kökdeş’i bir besteci olarak şu şekilde tanımlayabilirim: Kendisi bol melodi akınına uğrayan ancak her zaman istediği sözü yani şarkıya söz olacak şiiri bulamayan bir besteci diye düşünüyorum. Melodileri son derece uyumlu, kompozisyon olarak % 90 - % 95 hatasız, fevkalade güzel, ilgi çekici ve ilk duyuşta hemen insanı sarıveren bir ezgi demeti diyebilirim. Tabii bir besteci için ilk duyuşta gönlü sarıveren melodileri bulmak oldukça güçtür. Bu özel bir yetenek ister, Neveser Kökdeş’in nereden geldiğini tahmin edemediğim, belki aile belki de genetik bir olay bilmiyorum müthiş bir birikimi olsa gerek. Aksi halde orijinal beste yapamaz. Repertuarı ne kadar zengin olursa, bir besteci o kadar orijinal ve güzel besteler yapar. Dolayısı ile Neveser Kökdeş bu güzellik ve orijinallikte eserler yapabiliyorsa; bu onun önceden repertuarının zenginliğine ve iyi bir birikimi olduğuna işarettir diye düşünüyorum. Çalıştığım korolarda eserlerini daima geçtim ve çok sevildi. Radyoda program detaylarını hazırladığım dönemlerde özellikle 12.30–13.00 arası “Beraber ve Solo Şarkılar” canlı yayınlarında en son şarkı olarak daima Neveser Kökdeş’ in şarkılarını tercih ederdim ve onunla bitirirdik. “Beraber ve Solo Şarkılar” programı haberlere o şekilde bağlanırdı” (Alptekin; 2005: 27,28,30).

5. Sonuç, Öneriler

Tarihte “Neveser Dönemi” olarak isimlendiren usta müzikolog ve icracıların önemli bestecileri içinde yer alan Neveser hanımın incelen şarkılarında genellikle görülen ses aralığının genişliği bu eserleri seslendirecek olan ses icracılarının nitelikli, özgün bir ses eğitimi almalarını gerektirmektedir. Aynı zamanda, Neveser KÖKDEŞ şarkılarının genellikle şarkı formuna uygun bestelendiği görülmüştür. Neveser hanımın şarkılarında prozodi (söz - müzik uyumu) açısından genellikle hata görülmemektedir. Bu araştırma için seçilen şarkıların, müzik sanatı ve eğitimi yönünden ses icracılığı kapsamında ve Türk Diline Uygun Şarkı Söyleme Tekniği yaklaşımı ile seslendirilebilir nitelikte olduğu belirlenmiştir. Genel olarak, Neveser KÖKDEŞ şarkıları için, ses icracılığı alanında bireyi geliştirici nitelikler taşıdığını göstermektedir.

Neveser K  KDEş şarkılarının nitelikli olarak seslendirilmesi, bu çalışmada önem verilen bir husustur. “Güzel şarkı Söyleme” ve özellikle “Doğal şarkı Söylemek” ise toplum içinde tartışılmaya açık bir konu olarak değerlendirilebilir. Çünkü şarkı söyleme konusunda “doğallık” kültürel biimlenmelere göre farklı olarak yorumlanabilir. Ancak günümüzde bilimsel ve teknik kazanımlar doğrultusunda bütün bilim ve sanat dallarında olduğu gibi ses icracılığı konusunda da ulusal ve evrensel etkileşimlerle toplumların müzik beğeni düzeyleri farklılaşmaktadır. Ayrıca, ses icracılığı yapan birçok kişi, bilimsel ve teknik yöntemlerden habersiz olarak şarkı söylemeye devam etmekte, kendilerince “**doğal şarkı söylediklerini**” iddia edebilmektedirler. Ancak onların doğal şarkı söyleyip söylemedikleri konusu “**müzik bilimi alanında ve ses icracılığında ki duayen isimlerinin**” bakış açılarının da değerlendirilmesi gerekli bilimsel bir konudur.

Aslında “**doğal şarkı söyleme**” gerçekleştiği zaman bunun ulaşılabilecek en büyük başarılarından biri olduğu kolayca anlaşılmaktadır ve bu en zor elde edilen başarılarından biridir. Çünkü “**güzel ses icracılığı etkinliği incelendiği zaman disiplinler arası bir alt yapı üzerinde yükseldiği**” görülmektedir.

Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu  nderimiz Atatürk, sanatçıyı tanımlarken: “**Sanatk r, toplumda uzun uğraş ve çabalardan sonra alnında ışığı ilk hisseden insandır**” diyerek gerçek sanatçıların değerini vurgulamıştır.

Bu alışma ile gündeme getirilen hususlar doğrultusunda, geleneksel müziğimiz kapsamında yer alan sözlü eserlerin, bilimsel- teknik çalışmalarla ve bilinçli bir yaklaşımla sürdürülmesi, Ulu  nderimizin tanımına uygun nitelikli ses icracıların yetiştirilebilmesi için büyük bir önem taşımaktadır.

Kaynakça

- ALPTEKİN, İ.Ö. (2005). *İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Temel Bilimler Bölümü, Bitirme Çalışması*, İSTANBUL
- BAYDAR, M. (1973). *Atatürk ve Devrimlerimiz*, İstanbul: T. İş Bankası Yayınları
- BAYDAR, M. (1973). *Türk Dili Dil ve Edebiyatı Dergisi Temmuz 2000/ 2. sayı: 583*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi
- COŞKUN, V. (Mayıs 2000). *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, 1. Sayı: 581 Fonetik ve Fonetik Laboratuvarları makalesinden*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi
- DURAN, S. (Haziran 2012). *Neveser Kökdeş' in Şarkılarının Ses Eğitimi Disiplini Kapsamında İncelenmesi*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sivas
- DURAN, S., TÜRKEL OTER, S., & OK, Ü. (2021). *Klasik Türk Müziğinde Ses Performansının Kalitesini Etkileyen Müzikal Faktörler Üzerine Bir Araştırma*. Yegâh Müzik Dergisi, 4(1), 72-96. <https://doi.org/10.51576/yegâh.946937>
- ECE, A. S. (2016). *1904-2004 Yılları Arasında Çağdaş Türk Bestecilerinin Biyografik Özellikleri ve Eğitim Süreçleri*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6 (3).
- GAZİMİHAL, M. R. (1961). *Musiki Sözlüğünde*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- GÜREL, G. (1982). *Foniatiri Sesin oluşumu, Bozuklukları ve Korunmasında temel İlkeler*, İstanbul: Sonal Matbaacılık
- HUGHES, R. (1903). *Music Lovers Encyclopedia*, Newyork: Yeniden Yayınlayanlar, Garden City Publishing, Copyright, 1913-47-50-54
- KAPTAN, S. (1977). *Bilimsel Araştırma Teknikleri*, Ankara: Rehber Yayınevi
- KARASAR, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınları
- KARTAL, M. (2007). *Ses Teknikleri*, İstanbul: Sistem Yayıncılık
- MİLLER, R. (1996). *The Structure of Singing - System and Art in Vocal Technique*, New York: Schirmer Books
- ÖZALP, N. (1986). *TRT Türk Musikisi Tarihi-Derleme- 2. cilt*, Ankara: Müzik Dairesi Başkanlığı Yayın
- ÖZSAN, E. (2010). *Metodik Şan Eğitimi*, İstanbul: Kitapsal Basım Yayın
- ÖZTUNA, Y. (1990). *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi – 1.cilt A-L*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları
- ÖZTUNA, Y. (2000). *Türk Musikisi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*, Ankara: Akın Yayını
- RANDEL, D. M. (1999). *The Harvard Concise Dictionary of Music and Musicians*, Newyork: The Belknap Pres of Harvard University Press

- SABAR, G. (2008). *Sesimiz Eğitimi ve Korunması*, İstanbul: Pan Yayıncılık
- SAY, A. (2005). *Müzik Ansiklopedisi 3. cilt*, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları
- SAY, A. (1985). *Müzik Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi
- ZEREN, A. (1997). *Müzik Fiziği*, Ankara: Pan yayıncılık
- SÖZER, V. (1986). *Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları
- TAŞER, Suat. (2009). *Konuşma Eğitimi*, İstanbul: Pegasus Yayınları
- TÖREYİN, A. M. (2000). *Türk Dil Kurumu, Dil ve Edebiyatı Dergisi, Türkiye Türkçesine Uygun Şan Eğitimi makalesinden, 2. sayı: 583*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi
- TÖREYİN, A. M. (2008). *Ses Eğitimi*, Ankara: Sözkese Matbaacılık
- TRT Nota Arşivi verileri, 3 Şubat 2011, Ankara
- VENNARD, W. (1967). *Singing the Mechanism and Technic*, Newyork: Carl Fischer Inc Publisher
- YENER, S. *MAKALESİNDEN, 30 Nisan 2011, www.musikiklavuzu.com sitesinden*
- Http://www.musikiklavuzu.net/?/blog/makaleler/neveser-kokdes sitesinden*
- KAYABINAR, B. (2011). *www.operaturkiye.com, Bel Canto'nun Teknik Özellikleri, 21 Mayıs 2012, saat:11.30*